

# plavi film

## gream grin

»Drugi se fino zabavljaju« reče gda Karter. »Pa« odgovorio je njen muž »videli smo...«

»Ležećeg Budu, smaragdnog Budu, pijace na vodi« reče gda Karter. »Večerajmo, pa ideo na spavanje.«

»Sinoć smo bili kod ŠEZ EV...«

»Da nisi sa mnom, našao bi... razumeš... Mesta.«

To je tačno, mislio je Karter gledajući ženu preko jutarnje kafe. Njene grivne su zveckale u ritmu sa kašićicom za kafu; bila je u dobu u kome zadovoljne žene izgledaju najbolje, ali bore nezadovoljstvu su se jasno ocrtavale na njenom licu. Posmatrajući njen vrat prisecao se kako je teško odrešiti punjenu čurku. Jesam li ja kriv, pitao se, ili ona, ili je tako rodena, sa nekom žlezdanom manom, nešto nasledno. Tužno je kako su mladi ljudi često skloni da pobrakuju znake frigidnosti sa otmenošću.

»Obecao si da ćemo pušiti opijum« reče gda Karter.

»Ne ovde, dušo. U Sajgonu. Ovde je to «no-no».«

»Ala si kongresionalan!«

»To su ovde najprije rupe za kulije. Štrčala bi i oni bi buljili u tebe. I...«, izbacio je asa iz rukava, »Ima bubačava.«

»Da nisam ovde sa tobom sigurno bih mogla da idem na mnoga Mesta.«

»Japanske striptizete...« počeo je on sa mnogo nade, ali ona je znala sve o tome:

»Ružne žene u brushalterima« reče. Postao je sve nervozniji. Mislio je na novac koji je potrošio da bi je poveo sa sobom i smirio svoju savest — prečesto je putovao bez nje, ali, nema neveselijeg društva od društva žene koju čovek ne želi. Pokušao je da mirno ispije kafu: imao je želju da izgrize ivicu šolje.

»Prosuo si kafu« reče gda Karter.

»Izvinis. Ustao je naglo i rekao: »U redu. Središtu nešto. Budi ovde.« Nagao se preko stola. »Pazi da se ne šokiraš« reče. »Sama si htela.«

»Obično se ne šokiram ja« reče gda Karter i blago se nasmeši.

Karter je izašao iz hotela i pošao ulicom Nju Roud. Jedan dečak mu se okačio o rukav i rekao: »Devojčice?«

»Imam svoju ženu.« reče Karter mračno.

»Dečak?«

»Ne hvala.«

»Francuski filmovi?«

Karter je zastao. »Koliko?«

Stajali su i cenzkali se neko vreme na čošku. Uključujući taksi i vodiča, gledanje filmova će ga koštati skoro osam funti, ali isplatiće se, mislio je Karter, ako bi ona posle toga prestala da zahteva Mesta. Otišao je po gdu Karter.

Dugo su se vozili i stali kod mosta preko kanala, u tesnom sokaku punom neodredenih mirisa. Vodič reče: »Za mnom.«

Gda Karter uhvati Kartera pod ruku. »Je li bezbedno?« upita.

»Otkud ja znam« odgovori kruteći se pod njenom rukom.

Priješli su pedesetak mračnih metara i stali kod ograda od bambusa. Vodič je kucnuo nekoliko puta. Ubrzo su se, prošavši kroz malo blatinjava dvorište, našli u drvenoj kolibici. Nešto donekle ljudsko obliče bilo je sklupčano ispod mreže za komarce. Vlasnik ih je uveo u zagušljivu sobicu sa dve stolice i portretom Kralja. Ekran je bio formata velike školske sveske.

Prvi film je bio neobično odbojan i prikazivan je podmladivanje postarijeg čoveka u rukama dve plave maserke. Po frizurama bi se moglo reći da je proizveden kasnih dvadesetih godina. Karter i njegova supruga su postideno sedeli dok se film vrteo, a zatim škljocnuo na kraju.

»Nije baš najbolji« reče Karter kao poznavalac.

»Znači, takvi su ti »plavi filmovi« reče gda Karter. »Ružno i nimalo uzbudljivo.«

Poče drugi film.

Bilo je vrlo malo fabule. Mlađi-lice mu se nije moglo videti zbog širokog šešira — pokušio je devojku na ulici i otpratio je do sobe.

Glumci su mlađi, blago je nešto šarma i uzbudnja u tom filmu. Kad je devojka skida svoj šešir, Karter pomisli: »Poznajem to lice« i pokrenu se sećanje koje je u njemu bilo zatrpano više od četvrt veka. Lutka kraj telefona, pin-ap iz časopisa na zidu iznad kreveta. Devojka se svukla slajući očeću veoma uredno, nagla se da razmesti krevet izlažući se oku kamere i mlađiću.

Njegovo lice se i dalje nije videlo. Posle, poglogla mu je da se svuče. Tek tada se setio — te nekakve zaigranosti potvrđene mlađežom na mlađečevom ramenu.

Gda Karter se promeškoljila. »Pitam se gde nalaze glumice« rekla je promuklo.

»Prostitutka« reče on. »Malo je sirovo, je l' da? Hoćeš da idemo?« požurivao ju je on, čekajući da mlađi okrene glavu. Devojka je klečala na krevetu grleći mlađiću oko struka — nije mogla imati više od dvadeset godina. Ne, izračunato je, dvadeset jednu.

»Ostajemo« reče gda Karter. »Platili smo.« Položila je svoju suvu, topalu ruku na njegovu koleno.

»Možemo da nademo i nešto bolje.«

»Ne.«

Mlađi se okrenuo na leđa i devojka je zatrenutak izšla iz katra. Kratko, kao slučajno, pogledao je u kameru. Ruka gde Karter zadrha na njegovom kolenu. »Gospode« reče »pa to si ti.«

»To sam bio ja« reče Karter »pre trideset godina.« Devojka se vratila u krevet.

»Odvratno« odgovori gda Karter.

»Ne sećam se da je bilo odvratno.«

»Posle ste sigurno isli da se time nasladujete.«

»Ne, nikada ranije nisam video taj film.«

»Šta ti je to trebalо? Ne mogu da te gledam. Sramota.«

»Pitao sam te da odemo.«

»Jesu li ti platili?«

»Platili su njoj. Pedeset funti. Strašno joj je trebalo novac.«

»A ti si se besplatno proveo?«

»Da.«

»Ne bih se nikada udala za tebe da sam znala za ovo. Nikada.«

»To je bilo mnogo kasnije.«

»Još mi nisi odgovorio zašto. Zar nemaš nikakvo opravdanje?« Zastala je.

Znao je da gleda, nagnuta, uhvaćena u žar klimaks starog više od dvadesetpet godina.

Karter reče: »To je bio jedini način da joj

\* »Plavi film« (blue film) je kolokvijalni naziv za porni. Reč »blue« međutim, sama za sebe, ima dva značenja: plav i tužan (prim. prev.).

## put kući dešiel hemet

Ti si lud što propuštaš ovakvu priliku! Dobiceš isto toliko novaca i počasti ako dokazeš da sam mrtav, kao i za mene živog. A još imam dokumente druge stvari zakopane blizu Junanske granice kojima možeš da potkrepiš priču; i ne boj se, neću se pojavititi da ti pokvarim igru.

Suvonjavi čovek u izbledeloj kaki-uniformi mrštilo se umorno i zlovoljno. Pogled mu je skliznuo sa zakrvavljenih smedih očiju pred njim, preko tikovog boka *jahaza* do mesta gde je prćasta njuška *mugara* prosečala vodenu površinu. Kada je mali krokodil ponovo zarazio Junanu — i lovim te. Obećao sam ljudima da će te naći i tog obećanja se držim. Majku mu, čoveče! — ovo je već zvučalo ogorčeno.

— Ne mogu, Barns. Pre dve godine sam napustio Njujork da bih te našao i već dve godine se potucam po ovoj prokletoj zemlji — ovde i po Junanu — i lovim te. Obećao sam ljudima da će te naći i tog obećanja se držim. Majku mu, čoveče! — ovo je već zvučalo ogorčeno. — Ne misliš valjda da će sada, kad sam već skoro završio posao, sve da bacim u vodu?!

pomognem. Bila je prvi put na filmu. Zelela je da to bude sa prijateljem.«

»Prijateljem.« reče gda Karter.

»Voleo sam je.«

»Ne može se voleti kalaštura.«

»O, da, može. Može, još kako.«

»Šta, čekao si u redu na nju?«

»To je grubo rečeno« reče Karter.

»Šta je bilo sa njom posle?«

»Nestala je. One uvek nestanu.«

Devojka se nagla iznad kamina i ugasila svetlo. Bio je to kraj filma. »Stižu novi sledeći nedelje« reče Sijamac, duboko se klanjući. Platili su vodiča kroz mračan sokak do taksija.

U taksiju gda Karter reče: »Kako se zvala?«

»Ne sećam se.« Bilo je lakše slagati.

Dok su zaokretali u Nju Roud opet je prekinula svoje gorko čutanje.

»Kako si samo mogao...? To je tako ponižavajuće. Zamislili da te prepozna neko, na primer.«

»Ljudi ne pričaju da gledaju takve filmove. Uostalom, tada još nisam bio u firmi.«

»Nikad se nisi brinuo?«

»Ne verujem da sam ikada pomislio na to za ovih trideset godina.«

»Koliko si je dugo poznavao?«

»Oko godinu dana.«

»Mora da sada izgleda prilično odvratno, ako je živa. Uostalom, ni onda nije bila nešto posebno.«

»Ja sam smatrala da je predivna.« reče Karter.

Popeli su se na sprat u tišini. Otišao je pravo u kupatilo i zaključao vrata. Komarci su se skupljali oko lampe i velikog krčaga sa vodom. Dok se svalio, uočio je svoj lik u malom ogledalu: trideset godina su učinile svoje: osećao je svoju debeljinu i sredovečnost. Mislio je: »Gospode, nadam se da je mrtva. Molim te, Bože, neka je mrtva. Kada se vratim u sobu, ova će opet početi da me vreda.«

Ali kada se vratio, gda Karter je stajala pred ogledalom. Bila je golišava. Njene tanke, gole noge podsetile su ga na čaplju koja vreba ribu. Zagrlila ga je: grivne su začangrljale. Rekla je: »Zaboravila sam kako si lepo izgledao.«

»Žao mi je. Čovek se menja.«

»Nisam tako mislila. Sviđa mi se ovakav.«

Bila je vreda i neumoljiva u svojoj žudnji. »Hajde« govorila je »hajde još« a zatim je zavrištala kao besna, ranjena ptica. Posle je rekla:

»Ovo mi se godinama nije desilo i nastavila da uzbudbeno priča još nekih pola sata pored njegovog uzglavlja. Karter je tihno ležao u polmrčini osećajući usamljenost i krivicu. Izgledalo mu je da je te noći izdao jedinu ženu koju je voleo.«

Preveo: Dejan Anastasijević

Prijunuo je preko ruba uvredljivo — kako to čine domoroci — i zavalio se opet u svoj čošak na palubi.

Hagedorn se zagledao niz reku — početak puta za Njujork — niz koju je kružni vjetar iznenadujućom brzinom nosio brodić od pedeset stopa. Za četiri dana biće na parobrodu za Rangun; još jedan parobrod — Kalkuta, i, na kraju Njujork, dom, — posle dve godine lutanja. Dve godine po nepoznatoj zemlji, u potrazi za nečim što je sve do juče izgledalo kao nejasna senka. Kroz Junan i Burmu, pročešljavajući divljinu mikroskopskom doslednošću — igrajući se žmurke po brdima, preko reka i kroz džungle — za tragom starijem nekada i po godinu dana, a ponekad dva meseca ili zatim šest. A sada — kući s plenom. Beti sada ima već petnaest godina — mora da izgleda kao prava mala dama.

Barns se nagnuo napred i počeo da moli nano — jecaj mu se uvlačio u glas.

— Molim te Hagedorne, zar nemaš ni tručicu razuma? Nema smisla da sva ta lova propadne zbog nečeg što se desilo pre dve godine. I ovako nisam namerno ubio onog tipa. Znaš kako to ide; bio sam blesavi klinac — ali nisam bio zao — i uleteo sam u šemu sa pravim gadowima. Mislio sam da će te pljačka biti zezanje. Kada je kurir dreknuo, pištolj mi je opalio sam od sebe, kunem ti se! Nisam htio da ga ubijem — i ništa njemu neće pomoći ako mene obese. Lova je bila osigurana. Zašto me ovoliko jure? Čoveče, htio sam da se smirim.

Mršavi detektiv je odgovorio polako, ali sa da više nije bilo ni trunke ljubaznosti u njegovom glasu.

— Znam — stara priča! I modrice na onoj Burmanki sa kojom si živeo samo dokazuju da si ti u stvari dobar u duši. Prekini Barns, i shvati već jednom: ti i ja idemo u Njujork.

— Đavola idemo!

Barns ustade i zakorači nazad.

— Pre bih pustio... —

Hagedornov pištolj opalio je samo delić sekunde prekasno; njegov uhapšenik je već plivao prema obali. Detektiv posegnut za puškom i požuri na krmu. Barnsova glava se pojavila iznad površine samo za trenutak, a zatim nestala, pa se ponovo pojavila desetak metara bliže obali. Čovek u čamcu je video kako tipe, prćaste njuške tri mugara kreću da pretresnu beguncu. Naslonio se na ogradu da razmotri situaciju.

— Izgleda da mi se ipak ne da da da ga doveđem živog. Ali sam završio posao. Mogu da ga ubijem kada izroni, ili da ga prepustim mugarima.

Tada je iznenadni, ali logični, instikt da se pomogne ugroženom pripadniku svoje vrste potisnuo sva razmišljanja, i iz Hagedornove puške se začu salva metaka uperenih na krocodile.

Barns se uspentrao na obalu, mahnuo rukom prema čamcu ne okrećući glavu i zaronio u džunglu.

Hagedorn se okreće bradatom vlasniku Jahaha i obrati mu se na isprekidanom burmanskom.

— Na obalu — ja nja apan mje — i čekaj — thaing — dok se ne vratim — tu judje.

Kapetan protestujući zatrese crnu bradu.

— Mahok! Sahibe, u ovoj džungli čovek je kao list. Dvadeset ljudi će ga naći za nedelju dana ili za pet nedelja. Možda za pet godina. Ne mogu toliko da čekam.

Mršavi belac se ugrize na donju usnu i zaglede niz reku — prema Njujorku.

— Dve godine — reče sebi glasno — dve godine mi je trebalo da ga nadem, a nije znao da ga tražim. Sada... boga mu! Možda pet godina. Pitam se za te dragulje... Okrenuo se čamđžiji.

— Idem za njim. Ti čekaj tri sata — pokazao je prema nebu podne — ne anofa. Ako se do tada ne vratim ne čekaj više — malotu thaing tua. Thi?

Kapetan klimnu.

— Hokle!

Pet sati je kapetan držao jahaza usidrenog, a onda je, dok su se senke prevlačile preko reke, naredio da se digne glavno jedro i brodić od tikovine nestade iza rečne krvine.

preveo:

Dejan Anastasijević

# bioskopska predstava u provincijskom mestu

žarko radaković

Nestati na trotoaru široke, beskrajno duge ulice. Utopiti se u vrtlozima bujice prolaznika, reke koja svoj cilj nalazi u nekom neznanom pravcu, i sa sobom odnosi svaku statičnost pojedinačnosti. Biti svoj a nemati sebe. Biti ničiji a pripadati svima. Imati sebe a ne biti svoj. Biti anoniman.

Jednog hladnog, kasnojesenjeg dana ljudi su se skrivali po toplim kucima svojih odaja, a samo najhrabriji primicali prozorima i tupo gledali u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. Samo su nerazumno prolazili ulicama, nalikujući utvarama, licima bez lica, spodobama bez jasnih misli i ikavkih namera. . .

Život u provinciji ispunjen je do poslednjeg zapečka. U svakoj pori čovekove kože odiše on svojim osobenim mirisom. Da li su to pred očima sugradana uvek samo ozbiljne radnje, da li su to zvuci čujni sa svakog mesta dostupnog ljudskom koraku, da li slikarska platna bez i jedne jedine prazne površine, ili je to glas savozvaničkih politika koji nikako ne može prečuti jer je uvek jasan, blizak i usmeren. . . dakle, bez obzira na to šta je, provincija te uvek pritiska svojom konkretnom težinom. . .

Tražio sam pribježište. . .

Ulica se otvarala i zatvarala. Cipele su bile meke i udobne. Žulj je bilo nemoguće zamisliti a kamo li imati ga. Bilo je, ipak, hladno. . .

Razmišljam o skorašnjem razvodu bračnog medu bliskim prijateljima. Upitah se, šta im je, on ima dobro nameštenje, visoku zgradu, kajireru tek pred sobom, ona ima neobično lepo lice, belo, nežno, divne vedre oči, a osmeħ uvek čist, jasan, blag, kao proleće kao letnji lager, kao suton na dubrovačkom Lovrijencu; a ne kao ova hladnoća koja se zavlaci i svaku šupljinu, medu zube ispod jezika. . .

Potraži utočište u bioskopu. Film je već bio počeo. Sedeo sam u drvenoj stolici i čitavim telom se tresao od hladnoće. Bio je to studen kasnojesenji dan. Ljudi su se zavlaci u tople kutke svojih odaja, a samo najhrabriji primicali prozorima i tupo gledali u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. . . Šta mi bi da napustim svoju jazbinu. Mogao sam bar bolje da se utopljam. . . Film je pričao o životu u provincijskom mestu na jugu zemlje. Život u provinciji je ispunjen do poslednjeg kutka. U svakoj pori ljudske kože odiše on svojim osobenim mirisom. . .

Lep je ovaj film, pomislih. . . Ukočene prste na nogama lagano sam pomerao. Prebacih ogromnu rupu na čarapi sa palca na duži srednji prst. . . Žena u bikini kupaćem kostimu skoči u bazen za kupanje — bio je to snimak u krupnom planu — za trenutak proleti kadrom nje na ogromna zadnjica — snažno zaroni — voda se penila i hučala kao kad sipaš kiselu vodu u čašu — zatim izroni pravo pred velikog krokodila, vrvisnu iz sve snage, ali odmah uvidi da je životinja od plastike — običan dušek na naduvavanje; na ivici bazena se za to vreme druga žena svlačila, dok je treća — ona iz vode ju je zvala Emanuela: »Emanueela!« — utrjavala po butinama i preko stomaka ulje protiv opekontina od sunca koje je izgleda bilo u zenitu, jer boje behu neobično jake.

Skinut kaput i šal, olabavih kravatu, otkopča tri gornja dugmeta košulje i dugmad na rukavima. Krenuh da drešim pertle na nogama, ali se mašna koju sam danas iznimno vezao duplo uplete u nerazrešiv čvor te stado da cimam iz sve snage. Poželeh za trenutak da po-

kidam perlu, da rascepim cipelu preko sredine uzduž, ali se odmah setih hladnoće koja je napulju brisala pustum ulicama, goneći ledeni vjetrom svaki trunak, listak, grančicu, pa pirići i krpicu preko pločnika i trotoara.

Zena na sedištu do mene pogleda me iskoša, promeškolj se i kao da mi se približi.

Podigoh nogu. Pertla se samo delimično olabavila, ali to se samo vlakno rastezalo.

Zena me ponovo pogleda, zatim krene preko mog kolena i neobično vižljastim, dugim prstima dosegne do vrha pertle koji se pomalo lja ispod mog kažiprsta i palca gotovo ukočnih od hladnoće i naprezanja.

Prsti nam se spojili i upletoše. Za trenutak osetih toplinu i glatkost njene kože.

Ubrzo prepustil krajeve pertle ženinim prstima, a ja se latih donjih delova pertle, tako gde je cipela unaveliko bila cipela. Stado da vučem nemilice, ne bih li ženi olakšao posao.

Znojio sam se.

Osetih kako žena snažno dahće.

Žena oseti da gubim dah. Povi se preko moje noge i potegne i drugom rukom za pertlu, dok ja, iznemogao od vučenja, osetih veliki zatvor te se zavalih u stolicu koja zaškripta kao nepodmazana vrata u napuštenoj daščari u jednom kaubojskom filmu. Bio je to resak zvuk, zabijao se u mozak i ulazio u uši, kroz usne, oči. . .

Konačno, žena odveza pertlu. . . Muzika se u tom trenutku utišala, a baš se u kadru našao par nagih koji su u ekstazi vodili ljubav. Nisam razlikovalo dahtanje umorne žene do mene od dahtanja para na platu.

Pitao sam ženu koliko je sati.

Rekla je da se film završava u 22.20 i da je ovu treći put kako ga gleda.

Čovek u redu iza nas poče da negoduje.

Nisam bio siguran da li negoduje na moje i ženino glasno razgovaranje ili je bio nezadovoljan nečim u filmu. Ovo drugo bilo mi je protestno neshvatljivo, jer film je bio lep, neobično slikevit, mek, topao i blag. Sve su žene bile tamne puti, a muškarac, koji je najzmenično vodio ljubav sa ženama, imao je brkove, što je oduvek bio moj san, moja velika želja. Nisam imao smelosti da ih puštam, jer bi se sekretarica u birou smejava, kao i jednom kolegi kome to, istina, nije smetalo, naprotiv. . . »Kako možeš podneti da ti se sмејe u lice i brk?«, pitao sam ga. . . »E, bre, čoveče!«, rekao je on. . . a ja i danas ne shvatam šta je time htio da kaže.

Posle filma, žena i ja išli smo paralelni, razdvajeni oko dva metra. Čovek koji je u sali negodovao išao je ispred nas. Oko tri metra. Nije se okretao. Nikog nije bilo na ulici. Čak ni automobil. Bilo je neobično kasno. Mesto je spavalo. Spavalo je, čini mi se, i samo drveće. I kuće. I trotar. Uostalom, spavao sam i ja. Kretnanje mojih nogu, pružanje mojih koraka, moje žurno prolazeњe trotarom, nalikovalo je prolazeњu utvare, lica bez lica, spodobe bez jasne misli i ikavke namere, nemoguće da je privlačilo pažnju nekog hrabrijeg sugradanina koji bi eventualno stajao na prozoru i zurio u vjetar kako vitla po trotoaru izuvijan list novina. Nemoguće. Takav nije postojao. Čak ni takvog više nije bilo!

Ovaj grad je spavao: teškim, toplim, ustajlim snom.